

Πηγή: ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Σελ.: 58

Ημερομηνία έκδοσης: 23-04-2022

Αρθρογράφος:

Επιφάνεια 1203.59 cm²

Κυκλοφορία: 1200

Θέματα:

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

M
Του **Αντώνη Ι. Κωνσταντινίδη**
Δρ. Μουσικολογίας-αντιπροέδρου δ.σ.ΕΤΟΣ ΚΟΘ

Την Παρασκευή 15 Απριλίου, η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης παρουσίασε σε Α' παγκόσμια εκτέλεση το ορατόριο «Βυζαντινά Πάθη» του Χρήστου Σαμαρά στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης συμπράττοντας με τον δημοφιλή ηθοποιό Λεωνίδα Κακούρη, τη «Χορωδία Θεσσαλονίκης» σε διδασκαλία Μαίρης Κωνσταντινίδου και τον Χορό Ψαλτών «Θεσσαλονίκη». Την ευθύνη της διεύθυνσης είχε η καλλιτεχνική διεύθυντρια της ορχήστρας κ. Ζωή Τσόκανου.

Στο απαιτητικό έργο που γράφτηκε το 2018 για μεγάλη Ορχήστρα, μικτή Χορωδία, βυζαντινή χορωδία και ασηγητή στο ρόλο του Ευαγγελιστή, ο συνθέτης Χρήστος Σαμαράς επιλέγει και υιοθετεί μία ανανεωμένη φόρμα «ορατορίου». Ακολουθεί ενουνειδίτητα και προσαρμόζει την έμπνευσή του στα ομοειδή πρότυπα της δυτικής θρησκευτικής λόγιας παράδοσης, αναφερόμενος σε μουσικές δημιουργίες που αντλούν την θεματική τους από τα βιβλικά κείμενα και τον ευαγγελικό λόγο, τη ζωή και τα Πάθη του Χριστού. Μ' αυτόν τον τρόπο, προσθέτει τελικά το έργο του δίπλα στις μεγάλες, ιστορικές συνθέσεις των οποίων οι απαρχές εντοπίζονται ήδη πριν από την εποχή του μπαρόκ και τα φημισμένα «Κατά Ματθαίον Πάθη» του J.S.Bach ή τη μεταγενέστερη κλασική «Δημιουργία» του Haydn. Εκεί ακριβώς μπορεί να εντοπιστεί και το κοινό σημείο αναφοράς, ο μίτος που μεταφέρει το παρελθόν στη σύγχρονη εποχή και ενώνει τα έργα με την αναζήτηση της μουσικής ιδέας και έμπνευσης.

Η αφετηρία του λόγου, βρίσκεται στα κείμενα τα οποία αντλούνται από τους Ευαγγελιστές, κυρίως από τον Ιωάννη και τον Ματθαίο και τα οποία επαναποθεούνται προσεκτικά στο σύγχρονο έργο ως αζεπεράστες, διαχρονικές αποτυπώσεις στην ελληνική κοινή και δραματικές μαρτυρίες, της άκρας ταπεινώσης και της θυσίας. Είναι το μέλος, η μουσική πορεία της Προδοσίας, της Σύλληψης και της Σταύρωσης η οποία οριοθετεί στη μουσική γραφή την αναζήτηση του σύνθετη. Ο Σαμαράς νοηματοδοτεί εύληπτα την ιδέα του έργου και την αποτυπώνει σε τέσσερα μέρη, απεικονίζοντας ταυτόχρονα την εσωτερικότητα και τις αισθητικές εντάσεις του Πάθους με δόκιμες ενοχηστωτικές λύσεις, πειραματισμούς, δραματουργικά στοιχεία και με μία θαυμαστή οικονομία και εναλλαγή των μέσων. Σε κάθε περίπτωση οι ορχηστρικές του επιλογές, ακολουθούν κινηματογραφικά την πλοκή του έργου και αναπέδουν μαζί με το κείμενο και τις φωνές σε φωτεινές ή σκοτεινότερες αποχρώσεις.

Στα «Πάθη», οι πρωτογενείς έμπνευσεις αναζητούνται από τον συνθέτη στο υλικό που προσφέρει το μονόφωνο βυζαντινό

ΤΟ ΟΡΑΤΟΡΙΟ ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΑΜΑΡΑ ΣΕ Α' ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΘ

Ακολουθεί ενουνειδίτητα και προσαρμόζει την έμπνευσή του στα ομοειδή πρότυπα της δυτικής θρησκευτικής λόγιας παράδοσης, αναφερόμενος σε μουσικές δημιουργίες που αντλούν την θεματική τους από τα βιβλικά κείμενα και τον ευαγγελικό λόγο, τη ζωή και τα Πάθη του Χριστού

«Βυζαντινά Πάθη»

Μέσα από τις αντιθέσεις, τις εντάσεις και τις κορυφώσεις του έργου, ο ακροατής οδηγείται ψυχοακουστικά σ' ένα άλλο κόσμο, πραγματικά θεανθρώπινο. Και κάπου εκεί να αφεθεί και ίσως να μπορέσει ν' ανακαλύψει, ν' αναλογιστεί και να κρίνει, μαζί με τη σκοπιμότητα των πραγμάτων, κάτι διαφορετικό, σίγουρα απόμακρο από την βεβροβρωμένη, εμπόλεμη κατάπτωσή μας

μέλος. Στη διακριτή γραφή του έργου τα μονόφωνα ψάσματα μεταμορφώνονται «εν φωναίς, εν χορδαίς και οργάνοις, εν ήχω οάλπιγγος και κυμβάλις ευήχοις» ευφάνταστα και δημιουργικά σε μία σύνθετη, σύγχρονη πολυφωνική έκφραση.

Η τροπικότητα των βυζαντινών ήχων μετατρέπεται και αυτή στην ορχηστρική γραφή σε μία άλλη μουσική γλώσσα. Οι ιδιομορφισμοί των τροπαίων, οι μελωδικές τους γραμμές, οι θέσεις και τα μοτίβα γίνονται μελωδικά δάνεια τα οποία ο συνθέτης μεταπλάθει για τη μικτή Χορωδία που καθ' υπακοήν κανοναρχείται, αντιφωνικά διαλέγεται, συμπορεύεται ή και συγκρούεται με την Ορχήστρα και τον χορό των Ψαλτών.

Το βυζαντινό μέλος παραμένει στο έργο του συνθέτη ως ένας διαρκής φανερός ή υφάρπων μελωδικός υπομνηματισμός, ένας υπαρκτός απόηχος, αντιδάνειο από τη νεότερη πατριαρχική ψαλτική παράδοση. Είναι επιδιάκριτες στον ακροατή οι γνωστικές μελωδίες, παραπομπές στο μελοποιητικό έργο του Κωνσταντίνου Πρίγγου (+1964) και του μελλίρπουτο πρωτοψάλτου των Θεσσαλονικέων, Χαριλάου Ταλιαδώρου (+2021). Αναφορές, που οριοθετούν το αισθητικό πλαίσιο και νοερά μας ταξιδεύουν σ' έναν οικείο μουσικό πολιτισμό με βιώματα το εκκλησιαστικό γεγονός και τα ακούσματα από την εσπέρα της Μεγάλης Πέμπτης.

«Πάσα ή Κτίσις, ήλλοιούτο φόβω...»

Η μουσική κορύφωση επέρχεται στο έργο με την Σταύρωση. «Πάσα ή Κτίσις, ήλλοιούτο φόβω...», ενώ το χορωδιακό θριαμβευτικό φινάλε που ακολουθεί, αποτελεί έναν ελπιδοφόρο ύμνο που προαναγγέλλει την Ανάσταση. Σ' αυτήν την Ανάσταση που ακολουθεί τη Σταύρωση, θα μπορούσε να αναζητηθεί μία πρώτη, προσιτή ανάγνωση σ' αυτό το εξαιρετικό σύγχρονο ορατόριο του Χρήστου Σαμαρά. Μία ανάγνωση ενταγμένη όχι μόνο στο πνεύμα των ημερών της Μεγάλης Εβδομάδας, αλλά και στη ζοφερή παγκόσμια επικαιρότητα. Μέσα από τις αντιθέσεις, τις εντάσεις και τις κορυφώσεις του έργου, ο ακροατής οδηγείται ψυχοακουστικά σ' ένα άλλο κόσμο, πραγματικά θεανθρώπινο. Και κάπου εκεί να αφεθεί και ίσως να μπορέσει ν' ανακαλύψει, ν' αναλογιστεί και να κρίνει, μαζί με τη σκοπιμότητα των πραγμάτων, κάτι διαφορετικό, σίγουρα απόμακρο από την βεβροβρωμένη, εμπόλεμη κατάπτωση μας.

